

HELINIUM

Dyslexieprotocol

2018-2019

HELINIUM

1. Inleiding

Leerlingen met dyslexie kunnen verschillende problemen met leren, lezen en/of schrijven ervaren. In opdracht van het ministerie van OCW¹ is om die reden het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs ontwikkeld door de KPC Groep. Doel hiervan is dat leerlingen met dyslexie in het voortgezet onderwijs (effectieve) begeleiding krijgen die afgestemd is op het schooltype. Leerlingen kunnen ook bij Helinium op verschillende wijze een extra steuntje in de rug krijgen. De mogelijke faciliteiten en de route hoe recht te krijgen op een of meer van die faciliteiten staan beschreven in onderstaand dyslexieprotocol.

2. Algemeen

2.1 Definitie

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau (definitie Stichting dyslexie). Dyslexie is dus een complex taalprobleem en uit zich binnen de school vooral in problemen met lezen en/of spellen. Vaak zijn andere taalvaardigheden ook zwak. Dyslectici nemen informatie (klanken, woorden en tekst) langzamer in zich op dan anderen. De problemen die leerlingen met dyslexie in het VO kunnen ervaren hebben niets te maken met intelligentie.

2.2 Dyslexieverklaring en faciliteitenkaart

Om recht op ondersteunende faciliteiten te krijgen heeft de leerling een officiële dyslexieverklaring nodig. Deze wordt afgegeven door een daartoe bevoegd psycholoog of orthopedagoog. Deze deskundige kan zelfstandig gevestigd zijn of medewerker zijn van een onderzoeksbureau. In ieder geval beschikt hij² over een BIG-registratie.

Soms krijgen leerlingen al op de basisschool een dyslexieverklaring. Met deze verklaring kan de leerling een zgn. faciliteitenkaart krijgen, waarmee hij recht op een of meer ondersteunende faciliteiten krijgt.

Soms wordt dyslexie pas vermoed als de leerling al bij Helinium onderwijs volgt. Dan moet de leerling gescreend worden alvorens hij een dyslexieverklaring van een daartoe bevoegd persoon ontvangt en middels de zgn. faciliteitenkaart in aanmerking komt voor bijzondere faciliteiten.

¹ Verklaring van afkortingen, zie de separate lijst met afkortingen.

² Waar hij, hem of zijn staat, wordt tevens bedoeld zij of haar.

HELIINIUM

De dyslexieverklaring bevat ten minste:

- een beschrijving van de aard van het probleem
- een onderzoeksrapport
- adviezen met betrekking tot de hulp die de leerling geboden kunnen worden
- de duur van het probleem.

2.3 Mogelijke faciliteiten

Reguliere, en dus ook bij Helinium mogelijke ondersteunende faciliteiten zijn:

- extra hulp van vakdocenten
- toetsen e.d. in vergroot schrift
- extra tijd voor toetsen e.d.
- door Nederlands en moderne vreemde talen (mvt) onderling afgesproken en uniform, beperkt meerekenen van spellingsfouten bij toetsen e.d.
- door niet-talen af te spreken, beperkt tot niet meerekenen van spellingsfouten
- (beperkt) remedial teaching binnen school
- (incidenteel) mondeling afnemen van toetsen e.d.
- (incidenteel) auditieve toetsing
- (incidenteel) gebruik van laptop
- (incidenteel) gebruik van Daisy reader, Kurzweil, Lex App, Sprint e.d.
- (zeer incidenteel) onderzoeken van dispensatiemogelijkheden.

2.4 Examenreglement

Voor dyslectische leerlingen geldt dat hun ondersteunende faciliteiten in de loop van de schooljaren logisch en consistent ontwikkeld worden aangeboden, zodat de overgang naar de toegestane wijze van examen doen en de ondersteunende faciliteiten bij de vervolgopleidingen soepel verloopt. In die zin dient er ook voor de ondersteunende faciliteiten sprake te zijn van een doorlopende lijn.

Voor een goed begrip van toegestane afwijkingen in de wijze van examineren is artikel 55 van het Examenbesluit van toepassing. Daaraan voegen wij toe dat in uitzonderlijke geval andere aanpassingen, zoals hieronder genoemd onder punt 2c, door de teamleider en /of rector kunnen worden voorgelegd aan het CvTE om toestemming te verkrijgen.

Artikel 55 van het Examenbesluit: Afwijking wijze van examineren

1. De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.

HELINIUM

2. Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:

a) er een deskundigenverklaring is die door een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog (BIG-geregistreerd) is opgesteld,

b) de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten, en

c) een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.

3. Organisatie

Relevant in de organisatie als het gaat om dyslexie:

Wie		Rol
Mentor		Begeleiden, signaleren, monitoren welbevinden leerling
Dyslexie coördinator	Mw. E. van der Schans	Toegangspoort naar extra ondersteuning TWP, ziet toe op de aanwezigheid van officiële dyslexieverklaring in SOM, aanvragen van de faciliteitenkaart bij de leerlingenadministratie.
Docent TWP	Mw. M. Labouchere	Vooronderzoek, remedial teaching
Vakdocenten		Toepassen protocol
Vakgroepen		Toepassen protocol
Teamleider		Bewaking, voortgangscontrole, escaleren
Examensecretaris	Mw. M. de Groen	Zorgen voor de juiste ondersteunende faciliteiten tijdens de SE's en het CSE
Rector		Toestemming voor zeer uitzonderlijke situaties

Conform het gestelde onder punt 2.4 dient er sprake te zijn van een doorlopende, consistente lijn in het gebruik van ondersteunende faciliteiten. Het gebruik is in de eerste twee schooljaren het meest intensief. Vanaf het derde leerjaar wordt de leerling geacht zelfstandiger met zijn problemen om te kunnen gaan.

De dyslexie coördinator en de TWP blijft beschikbaar om samen met alle betrokkenen te zoeken naar mogelijke oplossingen, als dat werkelijk nodig is. Als de leerling de behoefte heeft en er om vraag is extra begeleiding altijd mogelijk.

4. Route voor het verkrijgen een faciliteitenkaart

4.1 Leerling meldt zich aan voor de brugklas

Het kan zijn dat op de basisschool reeds is vastgesteld dat de leerling dyslectisch is:

- ouders geven dit bij inschrijving aan op het aanmeldingsformulier
- de basisschool vermeldt de dyslexie in het OKR
- de mentor checkt of de officiële dyslexieverklaring in SOM is gezet
- bij het onderzoeksrapport dient een geldige dyslexieverklaring met daarbij behorende adviezen m.b.t. tot de te bieden hulp aangeleverd te worden
- het onderzoeksrapport is opgesteld door een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog (BIG geregistreerd).

Indien aan alle hiervoor genoemde voorwaarden is voldaan ontvangt de leerling in de eerste weken van het schooljaar een faciliteitenkaart.

4.2 Faciliteitenkaart

Nadat wij de officiële verklaring in ons bezit hebben stelt de dyslexiecoördinator op basis van de bijzonderheden en de voorgestelde behandeladviezen van de behandelend psycholoog de faciliteitenkaart vast.

5. De praktijk

Vanaf het moment dat de leerling een faciliteitenkaart heeft zorgen mentor en de dyslexie coördinator ervoor dat de leerling met de aantekening dyslexie in het leerlingvolgsysteem SOM geregistreerd staat en als zodanig bekend is bij de vakdocenten.

De mentor vertelt wat de dyslectische leerling van docententeam mag verwachten en van welke faciliteiten hij gebruik mag maken.

De leerling heeft nu recht op de aangegeven faciliteiten. Elke medewerker biedt de leerling de ruimte om gebruik te maken van de aangegeven faciliteiten.

De leerling heeft de faciliteitenkaart altijd bij zich en laat deze, indien nodig, aan de medewerker zien.

De leerling zet duidelijk zichtbaar een D bovenaan de toets als reminder voor de docent bij het nakijken van de toets.

De dyslexie coördinator en mentor zorgen ervoor, dat collega's zich aan de gemaakte afspraken houden en daadwerkelijk de faciliteiten toekennen waarop de dyslectische leerling recht heeft.

Samen met de leerling zoekt de dyslexie coördinator naar oplossingen bij eventuele sociaal-emotionele of acceptatieproblemen.

6. Faciliteiten

5.1 Extra hulp van vakdocenten

Alle vakdocenten zijn door mentor en via SOM op de hoogte van de leerlingen in de klas, die recht hebben op ondersteunende faciliteiten. Vakdocenten bieden extra hulp en uitleg op verzoek van de leerling op een gezamenlijk af te spreken tijdstip.

5.2 Vergroot schrift

Toetsen of overhoringen worden aangeboden in lettertype Arial 12.

5.3 Extra tijd

Verlenging van de toets- en overhoringstijd met 20% met een maximum van 30 minuten. Een toets duurt maximaal 40 minuten zodat leerlingen met verlenging 50 minuten kunnen werken aan de betreffende toets. Bij sommige vakken bestaat de mogelijkheid om minder opgaven te maken - bovenaan de toets of overhoring staat dan in een kader aangegeven welke opdracht de leerling niet hoeft te maken.

5.4 Rekenen van spelfouten

De talen (Nederlands en mvt) spreken met elkaar een systeem voor de berekening van spelfouten en de weging daarvan in de totale normering van toetsen e.d. af. De niet-talen spreken eveneens met elkaar af hoe men omgaat met de berekening en weging van spelfouten bij dyslectici.

Spelling en zwakke formuleringen mogen volgens het protocol op geen enkele wijze de beoordeling beïnvloeden als ze géén onderdeel van de toets zijn. Als spelling en/of formulering wél onderdeel van de leerstof is, moet de beoordeling of becijfering van spelfouten worden aangepast door bijvoorbeeld:

- spelfouten minder zwaar mee te laten tellen
- een maximale puntenaftrek te hanteren voor spelling
- een bepaalde spelfout maar één keer te rekenen
- fonetische spelling goed te rekenen
- alleen specifieke fouten mee te rekenen
- alleen in bepaalde onderdelen spelling mee te rekenen
- spellingcontrole op de computer te laten gebruiken. Bij schriftelijke overhoringen, repetities, proefwerken en schoolexamens is het aan de school zelf om de spellingcontrole op de computer wel of niet toe te staan

Examenregels

. Aan kandidaten met een deskundigenverklaring omtrent dyslexie volgens [artikel 55 van het Eindexamenbesluit VO](#), mag het gebruik van spellingcontrole worden toegestaan.

- Als de computer als schrijfgerei wordt gebruikt is het van belang dat kandidaten geen toegang hebben tot verboden hulpmiddelen (zoals een digitale atlas of een digitaal woordenboek), en moet ook o.m. de opslag (bijvoorbeeld uitprinten) worden geregeld.

HELINIUM

- Bovenstaande regels gelden ook (bij de centrale examens waarbij spelling wordt beoordeeld) indien een kandidaat van de tekstverwerker gebruik maakt vanwege zijn beperking. Ook dan dient de spellingcontrole te worden uitgeschakeld. Dit geldt voor kandidaten met een visuele of fysieke beperking. Aan kandidaten met een dyslexieverklaring mag het gebruik van spellingcontrole wel worden toegestaan. De correctoren moeten de aftrekgeregels voor spellingfouten ook toepassen bij leerlingen die met spellingcontrole hebben gewerkt.

5.5 Remedial teaching

Op basis van de dyslexieverklaring, het vooronderzoek en de signalen uit de lespraktijk beoordeelt de zorgcoördinator annex dyslexiecoach in samenspraak met de docent TWP de noodzaak van een kortdurende extra begeleiding en remedial teaching in de TWP. Dit geldt voor slechts een beperkt aantal leerlingen.

In het op te stellen begeleidingsplan staan de periode, frequentie en lestijden (op dinsdag -of woensdagmorgen) vermeld. De leerling heeft de mogelijkheid om gedurende een deel van een reguliere les afwezig te zijn en naar de TWP te gaan.

Indien nodig overlegt de dyslexiecoach met de ouders over de noodzaak van aanvullende en/of langduriger ondersteuning door externe deskundigen.

De docent TWP informeert de dyslexiecoach en mentor over de voortgang en de eventuele hulpmiddelen die kunnen worden ingezet zowel thuis als op school.

De praktijk leert dat de leerling in de TWP in het eerste leerjaar voldoende zelfstandig leert omgaan met zijn dyslexie. In uitzonderingsgeval komt de leerling in het 2^e leerjaar voor een opfrismoment terug..

5.6 Mondelinge toetsing

Dit is incidenteel noodzakelijk.

5.7 Auditieve ondersteuning

Dit is incidenteel noodzakelijk. Auditieve ondersteuning bij leestoetsen kan worden aangevraagd op advies van een extern deskundige, als de leerling ook thuis werkt met een tekst-spraakprogramma. De aanvraag loopt via de zorgcoördinator.

5.8 Laptop

Soms is de leerling gebaat bij (incidenteel) gebruik van een (eigen) laptop of (eigen) tablet tijdens de les en/of bij het maken van toetsen. Dyslectische leerlingen kunnen soms op deze wijze hun eigen werk beter ordenen en teruglezen.

De zorgcoördinator die zich baseert op de adviezen van de behandelend psycholoog en de diverse onderzoeksgegevens, vraagt de directie om toestemming. Ouders en leerling ondertekenen het "dyslexie-computer-protocol", waarin frauduleuze handelingen als spieken e.d. gereguleerd zijn.

HELINIUM

5.9 Daisy reader, LEX-App, Kurzweil, Sprint e.d.

Een stap verder is het digitaal opslaan van schoolboeken en ander materiaal. Verdere informatie is opvraagbaar bij de dyslexiecoach en via internet (zie hoofdstuk 6). Aan deze mogelijkheden kleven ook nadelen en zij worden niet zonder meer toegestaan. Tevens zijn er ook kosten voor ouders aan verbonden.

Als er toestemming is gegeven, kan de leerling in de TWP wegwijs worden. De leerling leert bladzijdes in te scannen en de computer in alle talen te laten voorlezen

5.10 Dispensatiemogelijkheden

In de onderbouw is het wettelijk niet toegestaan bepaalde vakken, die voor dyslectici problemen opleveren, te vervangen door andere vakken. In een zeer uitzonderlijk geval kan de directie – op voorspraak van de zorgcoördinator, teamleider en mentor, met de Onderwijsinspectie hierover een gesprek aangaan om de mogelijkheden en onmogelijkheden te verkennen.

In de bovenbouw vwo is dit op aanvraag en na uitvoerig onderzoek wel mogelijk. Leerlingen kunnen onder bepaalde voorwaarden een ontheffing Frans of Duits krijgen. Een dergelijke ontheffing is zeker geen recht van de leerling. Toestemming wordt op directieniveau – op voorspraak van de zorgcoördinator, orthopedagoog/psycholoog, teamleider en mentor en met adviezen van de vakdocenten - zeer zorgvuldig afgewogen.

Voorwaarden ontheffing 2^e mvt bovenbouw

Er is een onderzoeksrapport van een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog (BIG –geregistreerd) en dat voldoet aan de richtlijnen van het Kwaliteitsinstituut voor Dyslexie. Dit onderzoeksrapport geeft nadrukkelijk aan dat een ontheffing voor de tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw wenselijk is. De capaciteiten van de leerling moet volgens dat rapport liggen op vwo-niveau.

Procedure:

- De leerling en ouders doen een schriftelijk verzoek aan de dyslexie coördinator en teamleider.
- Over dit verzoek en na overlegging van het deskundigenrapport beoordeelt de examensecretaris of er inderdaad grond is voor ontheffing volgens de officiële richtlijnen van de onderwijsinspectie.
- Een leerling die ontheffing aanvraagt voor de tweede moderne vreemde taal moet dat vak vervangen door een ander vak met een studielast van tenminste 440 uur.
- De school bepaalt uit welke vakken de leerling een keuze kan maken.
- Deze ontheffing wordt verleend bij de overgang naar 4 vwo.
- Vóór de definitieve profielkeuze moet de beslissing over ontheffing zijn genomen.
- De decanen brengen in hun voorlichting aan ernstig dyslectische derdeklassers de mogelijkheid van de ontheffing naar voren.
- De regeling staat gepubliceerd op het profiel- en vak-keuzeformulier derdeklassers.

HELINIUM

6. Slot

Voor informatie over het dyslexiebeleid van de school kunt u contact opnemen met mw. E. van der Schans, zorgcoördinator en dyslexie coördinator van Helinium.

Verder verwijzen de lezer naar internet, bijvoorbeeld

www.balanspagina.nl

www.steunpuntdyslexie.nl

www.dyslexieweb.nl